

RECORTS D'EN GUIMERÀ

La mort de l'ilustre poeta català porta mos recorts a forsa anys enrera.

Quan era jove, jo coneixia ben poch de Catalunya, y res de Barcelona. Fets a Madrid mos estudis universitaris, y empresa la direcció que'm portá al Extrem Orient, a ma tornada a la terra nàdva en 1883 deguí a las relacions de D. Víctor Balaguer lo ser introduhit al cercle de poetas y periodistas format entorn de *La Renaixensa*, essent pera mi una revelació lo tracte d'aquells joves de talent, ayments de nostras glorias, despertadors de nostres recorts, vibrants en totas las manifestacions de la literatura, escriptors d'obras que no han tingut continuadors en los talents mediocres y l'encarcarat llenguatge de nostres decadents d'avuy.

Per demunt de tots surava en Guimerà. Havia publicat sas poesias, que tothom tenia en la memoria, y entrava en los amples camps de la tragedia, de que havia ja donat primer exemple ab sa *Gala Placidia*. Ens confessá que feya ja algun temps tenia escrita la *Judith de Welp*, de qual éxit dramàtic duptava, en la inseguritat que li produhia sa modestia. Los companys l'alentaren y decidiren posarla a prova en un teatre particular, en lo qual actors y públich fosen sos amichs, y en pocas setmanas s'organisaren los treballs que culminavan ab la representació d'aquella tragedia en la casa del Ateneo habilitada per teatre, del poble de Canet de Mar lo dia 30 Octubre de 1883.

Fou director d'escena lo metje Joseph Blanch; ell organisá la companyia, buscá las actrius, feu tria dels actors, y en sa casa del carrer del Carme los reuní pera ensajar l'obra fins que estigué a punt de ser representada. De la direcció escénica se n'encarregá l'arquitecte Lluís Domenech, que feu maravellas en la decoració de la sala y teatre de Canet, y damunt de qui caygué ademés la càrrega d'allotjar als artistas los dos dias que passaren en aquell pintoresch poble de la costa.

Foren las actrius duas professionals: la senyora Carlota de Mena, de molt nom y gran valua en lo teatre català, del qual feya poch s'havía retirat després d'haverhi seguit brillant carrera; y la senyoreta Elvira Musté, molt jove, bonica com un amor, en qual pit glatia una ànima d'artista.

Los actors ho foren d'afició. Primer entre ells fou en Mariescurrena, gras, petit, d'una naturalitat sorprenent, que feu un Fra Veremont incomparable. Los amichs Joseph Ixart, Riera y Bertran, Masriera, Claramunt, Agulló, se repartiren los altres papers, més o menys discretament interpretats. Però lo que fou decididament dolent, lo pitjor de tots, tocá al protagonista de la tragedia, al Rey Carles, representat per lo firmant d'aquestas ratllas, a qui aquella experiencia ensenyá a no ficarse més a fer comedias.

Malgrat tot, l'obra tingué un éxit precur-

sor del que devia consagrarla al Romea al Janer del any següent.

Altres recorts d'En Guimerà desperta la qüestió, en aquells anys tinguda, respecte una de las modalitats de l'ortografia catalana: la de las *a* contra las *e*, o d'altra manera, si deviam per exemple escriure *las donas* o *les dones*.

Los vells del temps usavan las duas formas; los joves, que sempre los seguïrem, nos aconsellavam d'ells, los guardavam las consideracions degudas a sos talents, sos estudis y sa alta significació dintre de la literatura catalana, ens dividirem també portats potser per las tendencias regionalistas. Seguïrem escrivint ab *a* los procedents de terras tarragoninas com l'Ixart, l'Oller, lo Pin y Soler, lo Martí y Folguera, y al cap de tots l'Angel Guimerà que podiam reclamar com del Vendrell; En Matheu y bona part dels escriptors de l'*Il·lustració Catalana* se'n anaren a las *e*, però no fou això motiu de discordias, separacions ni exclusivismes, seguint tots units en lo sentiment d'amor a nostra terra y a nostra llengua. Y lo que may no ferem, fou vol-

guernos corretgir, ni consagrar-nos mestres, ni aixecar lo regle del pedant.

Això, per desgracia, acaba are de succehir ab motiu de la mort del volgut Guimerà.

La colla que ha prés a son càrrech fer un nou català, compost de paraulas estranyas y escrit baix reglas arbitrarias, ha cregut que si bé tenia ben olvidat al Guimerà en vida, devia honorarlo a la seva mort no solament ab articles encomiastichs en sos periodichs, sinó reproduhint algunas de sas composicions capdals. Això feu la *Veu de Catalunya* publicant l'hermosa poesia l'*Any Mil*, però no tal com la escrigué son autor, sinó traduïda a las normas de la escola de Badalona, ab lo qual ha resultat que l'estrofa que comensa:

L'espai blaveja; los estels se fonen;
se llegeix en aquell diari:

L'espai blaveja, els estels es fonen;

Es a dir que'l endecasilab sonor y hermos, se converteix en un dolent vers de deu sílabas.

Probablement no saben fer millor los que per propia autoritat s'han erigit en nous mestres de la llengua.

EDUART TODA

